

REŠAVANJE SPOROVA U VEZI SA NAZIVOM INTERNET DOMENA I NOVA REŠENJA U ZAKONODAVSTVU EVROPSKE UNIJE

Sažetak

Cilj ovog rada je analiza značaja i položaja normi koje regulišu prava titulara žigova u vezi sa registracijom naziva domena. Čitav okvir je regulisan pravilima koja samostalno donose kompanije koje pružaju usluge internet infrastrukture, imena i numeracije. S druge strane, zakonodavci ponekad moraju da intervenišu kako bi poboljšali taj okvir. UDRP pravila već dvadeset pet godina služe svojoj nameni u tom dugom periodu, ali relevantna poboljšanja su dobrodošla. Iako ih nije doneo zakonodavac, ova pravila sadrže suštinski deo normi koje regulišu funkcionisanje kritične internet infrastrukture i prava korisnika.

Ključne reči: pravo interneta, internet domeni, ADR, UDRP.

---

* Direktor Fondacije „Registar nacionalnog internet domena Srbije“.

E-mail: dejandjukster@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2227-2771>

RESOLVING DISPUTES RELATED TO INTERNET DOMAIN NAMES AND NEW SOLUTIONS IN EUROPEAN UNION LEGISLATION

Summary

This paper aims to analyze the importance and position of the norms governing the rights of trademark owners in relation to domain name registrations. The entire framework is regulated by rules adopted independently by companies that provide services of internet infrastructure, names, and numbering. On the other hand, legislators sometimes must interfere to improve that framework. UDRP rules are 25 years old now, and they serve the purpose for that long period, but relevant improvements are welcome. Although not adopted by the legislator, these rules contain an essential part of the norms that govern the functioning of critical Internet infrastructure and the rights of users.

Keywords: Internet, Internet Law, UDRP, Domain names, ADR.

1. Uvod

Sveobuhvatna primena interneta dovela je do stvaranja novih odnosa, a time i novih sporova sa izazovima na koje brojna nacionalna zakonodavstva nisu mogla da daju adekvatan i pravovremen odgovor. Kako navode Popović *et al.* (2023), i sami korisnici često imaju dilemu da li je određeno postupanje, u kontekstu dopuštenosti korišćenja tuđih zaštićenih dobara, u skladu sa zakonom ili ne, dok propisi iz ove oblasti ne daju uvek jasan odgovor. Jedan deo ovih propisa je donet i pre pojave interneta, te ih je sada jako teško tumačiti u potpuno novom, digitalnom okruženju. O samom značaju interneta i njegovom uticaju na svakodnevicu pojedinca govori i činjenica da je sve učestalije njegovo pominjanje kao ljudskog prava. Prema Jelisavac Trošić & Gordanić (2003, pp. 205-207), u poslednjoj deceniji se intenziviralo interesovanje pravne nauke za internet, a kao jedan smer navodi se i razmatranje mogućeg potencijala da se internet definiše kao posebno ljudsko pravo. Teorija razmatra vezu interneta i unapređenja korpusa ljudskih prava, kao i uticaj interneta za unapređenje zaštite postojećih ljudskih prava. Prema Đukiću, kada govorimo o domaćem pravu, ovo pravo nije direktno garantovano, ali na osnovu posrednog tumačenja ovo pravo je na određen način garantovano kroz slobodu mišljenja i izražavanja, tajnost korespondencije, kao i zaštitu podataka o ličnosti.

Neka od fundamentalnih načela prava žiga su u koliziji sa globalnim karakterom interneta. Načelo specijalnosti žiga ne zabranjuje registrovanje dve istovetne ili slične oznake za obeležavanje robe ili usluga koje pripadaju različitim kategorijama robe ili usluga. Ovo načelo jedino ne važi u odnosu na čuvene oznake, kako ističe Popović (2011, pp. 172-187). Načelo teritorijaliteta, koje predstavlja bitnu odliku žigovnog prava, doživelo je snažan potres u domenu zaštite ovih prava pojavom tehnologije koja istovremeno i na globalnom nivou plasira informacije. Imajući u vidu globalnu dostupnost interneta, opravdano se postavlja pitanje utvrđivanja nadležnosti sudova, s obzirom na to da su posledice povrede određenog subjektivnog prava nastupile u svakoj državi u kojoj je internet dostupan. Uz to, Popović & Jovanović (2011, pp. 7-28) dodaju da ne treba zanemariti ni problem dužine trajanja sudskih postupaka, a usled toga i mogućnost gubitka pasivne legitimacije registranta. Kada uzmemo u obzir sve navedeno, jasno je da je vođenje postupka u vezi sa nazivom internet domena pred nacionalnim sudovima izuzetno složen i neizvestan posao. S druge strane, vremenska distanca od četvrt veka daje nam dovoljno prostora za kritički osvrt na posebna pravila za rešavanje sporova u vezi sa nazivom domena – Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy (UDRP), o kojima je u ovom članku reč.

U pogledu tehnike, na internetu svaki računar je prepoznatljiv preko svoje IP adrese, koju čini niz cifara odvojenih tačkama. S obzirom na to da ljudi, za razliku od računara, pamte reči a ne nizove cifara, uveden je sistem naziva internet domena (DNS sistem). Ovaj sistem prevodi jezik ljudi u jezik računara, a mrežni servisi (Web, E-mail, FTP...) uglavnom koriste ili imaju mogućnost korišćenja DNS servisa. Recimo, jedna od karakteristika DNS-a je i pružanje informacije o tome koji serveri vrše razmenu elektronske pošte za određeni naziv domena. U pitanju je ključna funkcionalnost, bez koje servis za razmenu elektronske pošte ne bi mogao da funkcioniše, naglašavaju Veinović & Jevremović (2007). Dakle, DNS se bavi internet adresama i pretvara ih u IP brojeve. Sastoji se od osnovnih servera, servera domena najvišeg nivoa (TLD) i velikog broja DNS servera koji se nalaze širom sveta. Uključuje tri vrste domena najvišeg nivoa: generički (gTLD), nacionalni (ccTLD) i sponzorisani (sTLD). Generički uključuju domene koje može svako da registruje (na primer .com, .info, .net i .org). Sponzorisani domeni su ograničeni na konkretnu grupu, ističe Kurbalija (2011). Tako je, na primer, sTLD (.aero) otvoren za registraciju u okviru avionske industrije, dok nacionalni domeni predstavljaju određenu zemlju na internetu (.uk, .cn, .in).

Sa stanovišta pravnog uređenja, sistem registracije naziva internet domena zasnovan je na principu „Prvi u vremenu, jači u pravu“, odnosno „*first come, first served*“ (engl.). U skladu sa ovim pravnim principom, nadležni registar internet domena ne vrši prethodnu proveru ispunjenosti uslova za registraciju

željenog naziva internet domena, dakle u primeni je princip prioriteta: ko prvi registruje naziv internet domena koji ispunjava uslov jedinstvenosti, odnosno distinktivnosti na internet prostoru, postaje njegov ovlašćeni korisnik. Besarović (2011) navodi da se pritom ne proverava da li korisnik prijavljenog naziva internet domena ima pravo da sadržaj prijavi kao svoj. S tim u vezi treba dodati da su veoma retki registri koji na neki način vrše proveru sadržaja na registrovanim internet domenima. Svakako da postoje određeni izuzeci, ali svrha te provere najčešće nije utvrđivanje da li registrant ima određeno pravo intelektualne svojine na postavljenom sadržaju. Mada postoje određene sličnosti, internet domen i žig su različiti pojmovi, ističu Lukinović & Gajin (2023). Osnovna uloga žiga je da omogući razliku između robe i usluga različitih ponuđača, dok je primarna funkcija domena da prevodi nizove brojeva u funkcionalne nazive koji predstavljaju adrese na internetu.

Sve češća pojava registracije naziva internet domena u cilju dalje prodaje, visoki troškovi sudskih postupaka pred nacionalnim sudovima, kao i složenost utvrđivanja merodavnog prava, kada su sporovi u vezi sa nazivima internet domena u pitanju, pre tačno dvadeset pet godina su pokrenuli postupke koji su rezultirali donošenjem UDRP pravila od strane američke korporacije ICANN (Internet Corporation for Assigned Names and Numbers), kompanije koja uređuje i upravlja razvojem DNS sistema i raspodelom IP adresnog prostora na globalnom nivou. ICANN je 2009. godine potpisao sa Ministarstvom trgovine SAD sporazum pod nazivom „Affirmation of Commitments“ kojim je potvrđena prepoznatljivost ICANN-a i njegova nezavisnost od američke administracije (ICANN, 2024). U pogledu rešavanja domenskih sporova, inicijativu je pokrenula Svetska organizacija za intelektualnu svojinu (WIPO), koja je započela proces širokih međunarodnih konsultacija, poznatiji kao WIPO proces. Cilj ovog procesa je bio da ICANN-u, tada novouspostavljenoj organizaciji koja upravlja sistemom registracije naziva domena na globalnom nivou, dâ preporuke u cilju pronalaženja rešenja u pogledu pitanja koja su se pojavila u vezi sa odnosom žiga i naziva internet domena. WIPO proces je obuhvatio konsultacije u petnaest gradova širom sveta. Dobijene su 334 pisane sugestije državnih administracija, međunarodnih organizacija, profesionalnih organizacija, kompanija i pojedina. U finalnom izveštaju o WIPO procesu u vezi sa nazivom internet domena date su preporuke za rešavanje ovog pitanja i opisan je postupak sprovedenih konsultacija (WIPO, 1999).

Ubrzo nakon toga, ICANN je uvažio preporuke iz konačnog WIPO izveštaja i doneo set pravila kojima se na jedinstven način uređuje postupak rešavanja sporova u vezi sa nazivom internet domena, poznata kao UDRP pravila. Prvi zahtev za rešavanje spora, prema ovim pravilima, podnet je 9. decembra 1999.

godine, u vezi sa nazivom internet domena *worldwrestlingfederation.com* (WIPO Centar za arbitražu i medijaciju, predmet br. D99- 0001). Iako je ovaj postupak prvobitno osmišljen samo za rešavanje sporova povodom generičkih internet domena (gTLD), pojedini nacionalni registri internet domena (ccTLD) odlučili su da prihvate primenu postupka uređenog UDRP pravilima na sporove koji nastaju u vezi sa nacionalnim domenom kojim upravljaju. Dok nacionalni registri imaju pravo da odluče da li će se ovi sporovi rešavati u nekom posebnom postupku, kao i u kom postupku, registri generičkih domena su obavezni da obezbede rešavanje ovih sporova prema UDRP pravilima.

Tipični slučajevi koji se rešavaju u ovim postupcima su sajberskvoting (engl. *cybersquatting*) sporovi, a nauka je izvršila kategorizaciju ovih registracija domena. Tako imamo nesavesne registracije naziva domena, kao i motive za ove registracije. Najpre imamo klasičan sajberskvoting ukoliko je naziv domena registrovan sa motivom za dalju preprodaju na „paralelnom“ tržištu. Takođe, naziv internet domena može da bude registrovan u cilju privlačenja korisnika radi postizanja što većeg broja klikova, čime se postiže određen vid zarade. Pored toga, nije beznačajno pomenuti ni slučajeve kada subjekt registruje naziv domena kako bi sprečio konkurenciju da to učini i time poslovno, barem privremeno, oslabi konkurenciju, navodi Lipton (2009).

S druge strane, postoje i veoma kritički nastrojena mišljenja u pogledu rešavanja domenskih sporova putem UDRP pravila. Komaitis (2011, pp. 553-567) smatra da ako je intelektualna svojina nekada predstavljala sredstvo inovacije i kreativnosti, slobode govora i zaštite potrošača, ona danas na internetu ispoljava, uslovno rečeno, kolonijalistički i vrlo monopolistički stav osnažen normama privatnog prava. Za ovog autora UDRP pravila su možda najuticajniji i najkontroverzniji akt u oblasti intelektualne svojine ikada napisan. UDRP pravila nisu ostala verna svojoj originalnoj zamisli, zaštiti od sajberskvotinga, te je danas njihova primena proširena suviše široko na oblast intelektualne svojine rizikujući da ugrozi slobodu govora, dodaje ovaj autor. Postoje i drugi stavovi na liniji sa ovim, pa tako, prema Zalnierute (2020, pp. 79-122), rešavanje sporova na ovakav način ugrožava fundamentalna prava poput slobode misli i izražavanja. S tim u vezi, pojedinci bi mogli da budu slobodni da registruju nazive domena koji su istovetni ili bitno slični zaštićenoj oznaci, osim ukoliko su u pitanju zlonamerne registracije. Predmet članka su i nove tendencije ka proširenju ovih prava i na sporove koji se tiču registracija naziva domena, kojim se registruje naziv koji je identičan ili u dovoljnoj meri sličan geografskoj oznaci porekla, što čak i nije bila aktuelna tema u momentu kada su navedeni autori davali ovako oštre kritike.

2. Odnos između UDRP pravila i klasične arbitraže

Ovde ćemo se osvrnuti na to koja je razlika između UDRP pravila i klasične arbitraže. U običnom, neformalnom govoru, UDRP pravila se često nazivaju arbitražom, ali ona to svakako nisu. Ono što je svojstveno ovim posebnim pravilima rešavanja sporova, bilo da su u pitanju generički, bilo nacionalni internet domeni, jeste da ne crpe svoj osnov u nacionalnim zakonima koji uređuju oblast arbitraže. Prema Popoviću (2005), UDRP pravila predstavljaju originalnu sintezu pravila vansudskih postupaka rešavanja sporova. Kod UDRP postupaka panel praktično odlučuje o eventualnom ustupanju ili raskidu ugovora o registraciji naziva domena. Odluka panela čini osnov po kom registar predmetnog naziva domena vrši ustupanje ili raskid ovog ugovora. UDRP pravila za ove postupke koriste pojam *administrative proceeding*, koji zapravo najbolje oslikava pravnu prirodu ovih postupaka (Vid. Rules for Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy).¹

Kao opšta prednost arbitraže, po pravilu se navodi njena brzina i efikasnost, ali kod ove vrste sporova to ne bi došlo do izražaja, u najvećoj meri zbog problema sa arbitražnim sporazumom. Kod klasične arbitraže, strane mogu da zaključe sporazum o arbitraži kojim će arbitražnom sudu da povere na rešavanje svoje buduće sporove ili sporove nastale iz određenog pravnog odnosa. Prema domaćem pravu (Zakon o arbitraži RS, 2006), sporazum o arbitraži za rešavanje budućih sporova, odnosno arbitražna klauzula, može se urediti odredbom ugovora, ali i posebnim ugovorom. Takođe, sporazum o arbitraži je moguće zaključiti i kada je nastali spor već pokrenut pred sudom. Kod rešavanja sporova u vezi sa nazivom internet domena, ovakva arbitražna klauzula je teško primenljiva, iz prostog razloga što nesavesni registrant, po prirodi, nije subjekt koji želi da nastali spor reši efikasno. Nesavesni registrant, kako smo već naveli, ima za cilj da registrovani naziv domena prepreda po ceni iznad tržišne ili da onemogućiti zainteresovanu stranu u nameri da registruje i koristi predmetni naziv internet domena. Takvo lice sigurno ne bi zaključilo naknadni sporazum, dok sporazum o arbitraži za rešavanje budućeg spora nije moguće zaključiti s obzirom na to da suprotstavljene strane nisu ni u kakvom ugovornom odnosu, niti nosilac prava na žig uopšte ima faktičku mogućnost da unapred sazna ko će tačno biti nesavesni registrant, kao što ni registrant ne može da sazna ko će biti eventualni tužilac.

Dok je kod arbitraže neophodno da bude ispunjena odgovarajuća zakonska forma, kada su arbitražna klauzula i arbitražni sporazum u pitanju, kod ovih pravila to je uređeno drugačije. Kod UDRP pravila, lice koje registruje naziv internet domena samim činom registracije je prihvatilo da se eventualni spor u vezi sa tim

¹ Kada se pojam *administrative proceeding* prevede na srpski jezik, terminološki uzuzetno asocira na terminologiju upravnog prava, te ne oslikava na adekvatan način prirodu postupka.

nazivom internet domena reši pred panelom koji će biti konstituisan na unapred određen način i prema pravilima koje on primenjuje. Druga strana taj prihvata daje konkludentnom radnjom – podnošenjem tužbe. Kod obavljanja poslova registracije generičkih domena najvišeg nivoa, ICANN obavezuje sve ovlašćene registre (u uporednom pravu se koristi termin „registrar“)², da u ugovorima sa registrantima unesu klauzulu da registrant pristaje da se eventualni spor u vezi sa nazivom domena koji je registrovao reši po UDRP pravilima, ističe Kristi (Christie, 2002, pp. 105-117). Dakle, prema opisanom, kod ovih sporova postoji arbitražna klauzula, ali se tehnika njenog zaključenja bitno razlikuje od one kakva postoji kod arbitraže. Vremenska distanca između davanja saglasnosti od strane registranta i podnošenja tužbe, kada dolazi do zaključenja arbitražne klauzule, jeste ono što najbolje oslikava tu razliku. Ovde možemo da primetimo da postoji određena sličnost sa takozvanim *dijagonalnim klauzulama*. Ove klauzule javljaju se kao deo bilateralnih investicionih sporazuma, kojima se države obavezuju da će pružiti odgovarajuću zaštitu investitorima koji su poreklom iz zemlje saugovornice, navode Knežević & Pavić (2010). Slično kao što registrant u trenutku registracije naziva domena daje prihvata da se eventualni spor reši pred UDRP panelom, dijagonalnom klauzulom država daje jednostrano obećanje da će se upustiti u spor pred jednim od nabrojanih tribunala, dok se arbitražni sporazum konačno sklapa podnošenjem tužbe od strane investitora, ističu ovi autori.

S obzirom na to da kod UDRP pravila ne postoji klasična arbitražna klauzula, teorija poznaje pokušaje da se odredi zajednički imenitelj za takve klauzule, ali se, kako zaključuje Ver (Ware, 2002, pp. 145-179), dalje od teorijskog pokušaja nije odmaklo. Dalje, prema UDRP pravilima mogu da se rešavaju samo određene vrste sporova između strana, to jest samo slučajevi kada je registracijom naziva domena titular žiga onemogućen da koristi istovetan ili bitno sličan naziv domena. Međutim, odnedavno struka sve češće iznosi argument da ovim treba obuhvatiti i geografske oznake porekla. S druge strane, kod klasične arbitraže strane najčešće ugovaraju nadležnost arbitraže za sve eventualne sporove koji proisteknu iz određenog ugovora između tih strana. Pored toga, panel koji rešava nastali spor prema UDRP-u, pri donošenju odluke u korist tužioca ima izbor između brisanja i prenosa naziva domena sa registranta na tužioca, dok arbitražni sud, pri odlučivanju, ima na raspolaganju daleko veći izbor sredstava. Kada je u pitanju teret troškova, i tu postoje razlike. Prema UDRP

² U domaćem pravu koristi se pojam ovlašćeni registar, koji Opšti uslovi o registraciji naziva domena definišu kao subjekt koji je pravno lice ili preduzetnik sa sedištem u Republici Srbiji, koga je ovlastio RNIDS i koji u ime i za račun RNIDS-a obavlja poslove registracije naziva nacionalnih internet domena u okviru ccTLD registra. Uporedna praksa koristi pojam registrar, koji kao takav u srpskom jeziku ne postoji. Pojedini nacionalni registri sa područja bivše Jugoslavije prihvatili su ovaj termin (Vid. Pravilnik o ustrojstvu i upravljanju vršnom nacionalnom internetnom domenom, *Narodne novine*, br. 83/2023).

pravilima, sav teret troškova postupka uglavnom snosi tužilac, dok je kod arbitraže teret troškova postupka zajednički. Na kraju, možda najznačajnija razlika, navodi Ver (Ware, 2002), ogleda se u tome što se strane u ovom postupku ne odriču prava na sudsku zaštitu, odluka doneta u UDRP postupku podložna je potpunom preispitivanju u sudskom postupku, to jest dozvoljeno je da se između istih strana, u istoj pravnoj stvari, vodi sudski postupak. Kada je arbitraža u pitanju, takva mogućnost ne postoji. Poput većine uporednih zakonodavstava, i naš Zakon o arbitraži razloge za poništaj svodi na veoma ograničenu kontrolu arbitražne odluke. Kako navode Knežević & Pavić (2010), postupajući sud se ne stavlja u položaj višeg suda, već se supervizija odnosi na kontrolu sprovedenog arbitražnog postupka, a ne i kvaliteta odlučivanja. Pravni sistemi u kojima je moguće osporavati odluku i zbog grešaka u meritumu su retki, pa je čak i u njima to pravo rezervisano za grube omaške u pravnom rezonu ili metodologiji arbitara.

Jedna od bitnih odlika arbitraže je i njena poverljivost. Privrednici često pribegavaju arbitraži pošto je spor koji se vodi pred arbitražom po pravilu nejavan, ne obelodanjuje se identitet stranaka, ročišta se održavaju iza zatvorenih vrata a odluka se ne objavljuje, čime se, između ostalog, štiti poslovni ugled strana u sporu, ističu Knežević & Pavić (2010). Nasuprot tome, odluke koje donesu veća u rešavanju sporova prema UDRP pravilima se obavezno objavljuju javno, te ih je moguće pronaći javno dostupne na veb-prezentaciji WIPO-a, a domaći registar je usvojio istovetnu praksu, pa je odluke u vezi sa .rs i .cpb sporovima moguće naći na sajtu RNIDS-a.

Dalje, mesto sedišta arbitraže je, prema Helferu (2001, p. 194), od značaja prevashodno u postupku kontrole arbitražne odluke. Prema teritorijalnom kriterijumu, kao najrasprostranjenijem, domaćom odlukom se smatra ona koja je doneta na domaćoj teritoriji. Prema tome, odluku koju donese arbitraža sa sedištem u Srbiji može se poništiti pred srpskim sudovima, navode Knežević & Pavić (2010). Nasuprot tome, kod UDRP pravila mesto sedišta panela nije od bitnog značaja, posebno što su čitav postupak i razmena pismena u elektronskom obliku. Sama sudska kontrola odluka donetih u UDRP postupcima, u smislu kontrole arbitražnih odluka, zapravo i ne postoji. Kada odlučuje po tužbi nezadovoljne strane iz UDRP postupka, sud ne vrši kontrolu donete odluke, već odlučuje u istoj pravnoj stvari između istih strana. UDRP pravila na jasan način uređuju pitanje nadležnosti suda, u slučaju da nezadovoljna strana iz UDRP postupka pokrene sudski spor. Prema ovim pravilima, u slučaju sudskog spora nakon donete odluke UDRP panela, kao nadležan sud biće sud sedišta ovlašćenog registra (registrara) ili sud sedišta, to jest prebivališta registranta.

Na kraju, konačna arbitražna odluka rešava spor u meritumu i po snazi se izjednačava sa pravosnažnom sudskom odlukom, ističu Knežević & Pavić (2010). Domaća arbitražna odluka je u svemu izjednačena sa domaćom pravosnažnom

sudskom odlukom i izvršava se prema odredbama zakona kojim je regulisan izvršni postupak. Strana arbitražna odluka, prema našem zakonodavstvu, ima snagu domaće pravosnažne sudske odluke nakon što je prizna nadležni sud Republike. Međutim, odluka doneta u postupku prema UDRP pravilima nema, ni blizu, ove karakteristike. Obaveza izvršenja ove odluke je ugovornog karaktera. Ovde postoje dva ugovorna odnosa, prvi u kom se subjekt koji upravlja registrom naziva domena ugovorom obavezao prema ICANN-u da će u svoje akte uneti odredbe kojima obavezuje registrante da prihvate nadležnost UDRP panela za sporove koji iskrсну u vezi sa registrovanim nazivima domena i drugi, koji nastaje prilikom registracije naziva domena, to jest zaključivanjem ugovora o registraciji, i tada registrant prihvata nadležnost UDRP panela.

3. Relevantne izmene zakonodavstva Evropske unije u pogledu zaštite geografskih oznaka porekla

Od donošenja Opšte uredbe o zaštiti podataka o ličnosti (Regulation (EU) 2016/679), Evropska unija je veoma aktivna na donošenju propisa koji imaju snažan uticaj na industriju informaciono-komunikacionih tehnologija i koji izazivaju ogromne promene u praksi i politikama. Poslednji takav propis je Uredba, koja unosi novine, između ostalog, i u zaštitu geografskih oznaka porekla (Regulation (EU) 2024/1143), a koje direktno pogađaju oblast rešavanja sporova u vezi sa nazivom domena. Prema ovom aktu, trebalo bi zaštititi nazive geografskih oznaka porekla zaštićene u okviru EU kako bi se osiguralo da se oni pošteno upotrebljavaju i da bi se sprečile aktivnosti i postupanja koji bi potrošače mogli dovesti u zabludu. Kako bi se unapredila zaštita geografskih oznaka porekla i efikasno suzbile povrede, zaštita ovih prava treba da se primenjuje na sve nazive domena koji su dostupni u EU, bez obzira na sedište registra, stoji u tački 33 Preambule. Pitanje sporova u vezi sa nazivom domena eksplicitno je obuhvaćeno tačkom 45 Preambule, te stoji da u cilju poboljšanja primene geografskih oznaka porekla na tržištu treba pojasniti odnos između naziva internet domena i ovog prava intelektualne svojine, u smislu njihovog priznavanja u rešavanju sporova i pravedne upotrebe naziva domena. U alternativnim sistemima rešavanja sporova, u pogledu naziva domena treba priznati geografske oznake porekla kao pravo koje može da bude osnov za pokretanje domenskih sporova. Izvesno je da u alternativne sisteme na koje se poziva ovaj propis spadaju UDRP, ali i srpski sistem, koji su opisani u ovom radu, te je uključivanje zaštite ovog prava u te sisteme nešto što je logičan sled.

4. Rešavanje sporova u vezi sa nazivima internet domena u srpskom pravu

4.1. Donošenje pravilnika zasnovanog na UDRP pravilima

U Srbiji se sporovi koji nastanu u vezi sa .rs i .cpб domenima rešavaju pred Komisijom za rešavanje sporova povodom registracije nacionalnih domena. Akte koji regulišu ovaj postupak rešavanja sporova usvajaju ograni Privredne komore Srbije i Fondacije „Registar nacionalnog internet domena Srbije“ (RNIDS). Kako navode Popović & Jovanović (2011, pp. 7-28), načela postupka rešavanja sporova prema Pravilniku o postupku za rešavanje sporova povodom registracije nacionalnih internet domena u velikoj meri se podudaraju sa načelima ostalih ADR postupaka.

U cilju razdvajanja funkcije rešavanja sporova u vezi sa nazivom internet domena od funkcije registracije istih, srpski registar je rešio da sprovođenje postupka rešavanja sporova u vezi sa nazivom domena poveri drugoj organizaciji. Kao odgovarajući partner prepoznata je Privredna komora Srbije, nakon čega je i formalizovana saradnja između ove dve organizacije u vidu Sporazuma koji je zaključen 21. oktobra 2010. godine. Kao rezultat Sporazuma, Privredna komora Srbije je na predlog RNIDS-a usvojila Pravilnik o postupku za rešavanje sporova povodom registracije .rs domena. U međuvremenu, Srbija je dobila na upravljanje još jedan nacionalni domen, ćirilčki .cpб, te je nakon toga izmenjen naziv akta u Pravilnik o postupku za rešavanje sporova povodom registracije nacionalnih domena (Pravilnik).

Prema članu 3 Pravilnika, Komisija je nezavisna i samostalna u odlučivanju i donosi odluku na osnovu zakona i drugih propisa. Komisija funkcioniše posredstvom Predsedništva, arbitražnih veća i Stručne službe Stalnog suda. Članom 4 je regulisano da komisija za rešavanje sporova ima listu arbitara, dok za arbitra može da bude izabrano svako poslovno sposobno fizičko lice koje je državljanin Republike Srbije, ima prebivalište u Republici Srbiji i poseduje relevantna znanja i sposobnosti propisane Pravilnikom.

4.2. Pravila rešavanja domenskih sporova

Ove odredbe Pravilnika o postupku za rešavanje sporova povodom registracije nacionalnih domena zasnovane su najvećim delom na rešenjima iz UDRP pravila, te se arbitražna veća mogu osloniti na, sada već bogatu, praksu tela koja primenjuju ova pravila. Usklađivanjem sa UDRP pravilima potvrđena je želja da se pred arbitražna veća iznose samo „nesporni“ slučajevi koji ne zahtevaju složenije

analize. Trajanje postupaka pred arbitražnim većima ograničeno je relativno kratkim rokovima, a *ratio* uvođenja ADR postupaka jeste da se obezbedi delotvoran način rešavanja sporova o nazivima domena. Postavljanje složenijih pravnih problema pred arbitražna veća, s obzirom na kratke rokove, dovelo bi do donošenja odluka bez dovoljnog sagledavanja svih argumenata strana u sporu, ističu Popović & Jovanović (2011, pp. 7-28).

Prema članu 22 Pravilnika, arbitražno veće će doneti odluku o prestanku ili prenosu registracije spornog domena sa registranta na tužioca, u slučaju da se, po sprovedenom postupku, dokaže da su ispunjeni ovi uslovi: prvo, da je sporni naziv domena istovetan predmetu tužiočevog žiga, ili mu je sličan u toj meri da može da stvori zabunu i dovede u zabludu učesnike u prometu; drugo, da registrant nema pravo ili legitiman interes da sporne nacionalne internet domene upotrebljava; treće, da je registrant predmetni naziv domena registrovao ili koristio protivno načelu savesnosti, poštenja i dobrih poslovnih običaja.

Pri utvrđivanju prvog uslova, arbitražno veće treba da utvrdi da li postoji istovetnost ili bitna sličnost između predmeta tužiočevog žiga i registrovanog naziva domena. Istovetnost ili bitna sličnost treba da budu takve prirode da mogu da stvore zabunu i dovedu u zabludu učesnike u prometu. U predmetu *volvo.rs* i *volvo.co.rs* veće je nesporno utvrdilo istovetnost sa tužiočevim predmetom žiga, te s obzirom na to da tužilac nije preneo ovlašćenja na registranta da koristi predmetne domene, on to pravo nije imao. Veće je dalje konstatovalo da se registrant na svojoj internet prezentaciji nije dovoljno distancirao od tužioca, te da bi prosečnog korisnika mogao da dovede u zabludu da nastupa na tržištu u ime tužioca (RNIDS, 2024).

Član 23 Pravilnika o postupku za rešavanje sporova povodom registracije nacionalnih internet domena detaljno uređuje pitanje šta će se smatrati upotrebom nacionalnog internet domena koja je u suprotnosti sa dobrim poslovnim običajima. Dalje se navodi kada će se naročito smatrati da je u pitanju takva upotreba. Najpre, ukoliko se ustanovi da je registrant registrovao internet domen prevashodno radi njegove prodaje ili davanja u zakup tužiocu, koji je titular žiga koji je istovetan ili bitno sličan spornom domenu. Pored toga, ako je registrovao naziv domena u cilju prodaje ili davanja u zakup korisniku koji je tužiočev konkurent na tržištu, a za naknadu koja značajno prevazilazi troškove zakupa nacionalnog internet domena. Ovde treba naglasiti da pojam prodaja, kao ni zakup, u ovom slučaju nisu odgovarajući termini, imajući u vidu shvatanje pojma naziva internet domena kao *sui generis* usluge. Posebno kada se ima u vidu da Opšti uslovi o registraciji naziva nacionalnih internet domena ne ostavljaju mesta za ovako široko shvatanje pojma naziva internet domena, već se drže izraza kao što su „korišćenje“ i „registracija“, a prema članu 3 navedenog akta „Registrant je lice koje, u skladu sa odredbama ovih Opštih uslova, registruje i koristi naziv nacionalnog internet domena u okviru

ccTLD registra. Drugo, ako se dokaže da je registrant registrovao domen da bi time onemogućio titulara žiga da oznaku koja je predmet žiga registruje kao naziv nacionalnog internet domena. Treće, ako se dokaže da je registrant registrovao nacionalni internet domen u cilju nanošenja štete svom poslovnom konkurentu. Četvrto, ako se dokaže da je registrant koristio internet domen koji je istovetan ili bitno sličan tužiočevom žigu, pretežno radi pridobijanja korisnika interneta, tako što će posećivati njegov veb-sajt ili drugi internet servis radi komercijalnih rezultata, time ih dovodeći u zabunu u pogledu porekla robe ili usluga koje se na tom sajtu nude. Domaća praksa beleži više slučajeva u kojima je dokazana upotreba nacionalnog internet domena suprotno dobrim poslovnim običajima. Kao predmet koji sadrži i određene elemente tajposkvotinga (engl. *typosquatting*), pomenućemo spor u vezi sa nazivom domena tehnomania.rs i tehnomania.co.rs (vid. RINDS, 2024).

Da bi registrant imao legitiman interes da koristi domen koji je predmet spora, treba da se dokaže sledeće: da je pre bilo kakvog saznanja o pokrenutom sporu koristio sporni domen u komercijalne svrhe, saglasno dobrim poslovnim običajima, načelima savesnosti i poštenja; potom, da je pre pokrenutog spora bio prepoznat od strane šire javnosti kao korisnik tog internet domena, nezavisno od toga što nije zaštitio takav znak žigom; i da koristi taj internet domen isključivo u svrhu koja nije komercijalna, bez iskazane namere da potrošače i druge učesnike u prometu dovede u zabludu vezano za poreklo predmetnih roba ili usluga, a u kontekstu bitne sličnosti ili istovetnosti sa predmetom tužiočevog žiga.

Tako je u sporu u vezi sa nazivima domena dis.rs i dis.co.rs, registrant uspeo da odbije tužbeni zahtev, uprkos tome što je tužilac nosilac istoimenog žiga. Uz to, tužilac je svoje navode dodatno potkrepio dokazima da je registrant pristupio i pregovorima radi ustupanja predmetnih naziva domena tužiocu uz naknadu koja bitno prevazi-lazi troškove registracije. Iako je arbitražno veće u ovom sporu zašlo na teren spora u vezi sa povredom žiga i kroz prizmu Zakona o žigovima zaključilo da registrant nije povredio tužiočev žig zato što je utvrđena razlika u pogledu robe koju proizvodi registrant i robe za koju je registrovan žig tužioca u sporu, s tim u vezi nije utvrđeno da postoji opasnost od zabune u prometu, niti povrede žiga (vid. RINDS, 2024).

Postupak za rešavanje spora započinje podnošenjem tužbe, koja obavezno sadrži podatke o tužiocu i registrantu, njihove elektronske adrese; odgovarajuće punomoćje; naziv jednog ili više internet domena u vezi sa kojima se pokreće spor; tužbeni zahtev radi prenosa registracije sa registranta na tužioca ili radi prestanka registracije internet domena; kao i odgovarajuće dokaze.

Tužba se smatra da je podneta onog dana kada Komisija primi uredno podnetu tužbu, a postupak nije moguće pokrenuti ukoliko se sporni nacionalni internet domen već nalazi u postupku rešavanja sporova. Strane u ovom postupku su registrant i tužilac, registrant je praktično korisnik, to jest subjekt koji, u skladu sa

odredbama Opštih uslova registracije naziva nacionalnih internet domena, registruje i koristi naziv internet domena. Druga strana je tužilac, lice koje osporava registrantu pravo da koristi sporni naziv internet domena. Ovlašćeni registar, preko koga su registrovani sporni nacionalni internet domeni, ukoliko nije naveden kao registrant ili administrativni kontakt za te domene, nije strana u postupku. Strana u postupku ima pravo da odredi punomoćnika, koji će istupati u ime i za račun te strane tokom postupka, a to može da bude svako poslovno sposobno fizičko lice, državljanin Republike Srbije sa prebivalištem u Srbiji. Postupak se vodi na srpskom jeziku i primenjuje se, tokom čitavog postupka, na sve pismene izjave stranaka, usmenu raspravu, odluke i druge akte arbitražnog veća.

Ukoliko arbitražno veće zaključi da su se za to stekli uslovi i kada oceni da je to celishodno, može da se održi usmena rasprava. S druge strane, ukoliko arbitražno veće utvrdi da su pismeni podnesci i dokazi dovoljni za donošenje odluke, predložiće stranama u postupku da se odluka donese bez održavanja usmene rasprave. Isto tako, strane u postupku mogu da sporazumno podnesu arbitražnom veću predlog da se odluka povodom spora donese bez održavanja usmene rasprave. Međutim, ukoliko jedna od strana nije saglasna sa predlogom da se odluka donese bez usmene rasprave, arbitražno veće odlučuje o tome. Usmena rasprava nije javna, ali strane u sporu mogu da se dogovore drugačije. Usmenom raspravom rukovodi predsednik arbitražnog veća, koji ispituje strane, izvodi dokaze, daje reč učesnicima u postupku i dr. Na raspravi se vodi zapisnik, a predsednik kazuje zapisničaru šta će uneti u zapisnik, saglasno čl. 19 i 20 Pravilnika.

Sporazum o nadležnosti se zaključuje tako što registrant prihvata nadležnost Komisije za rešavanje sporova u vezi sa nacionalnim internet domenima samim činom registracije naziva domena, čime prihvata Opšte uslove registracije naziva nacionalnih internet domena. S druge strane, tužilac prihvata nadležnost Komisije podnošenjem tužbe pred ovim telom. Ono što najviše vezuje ovaj pravilnik za UDRP pravila jeste to da se prihvatanjem nadležnosti Komisije za rešavanje spora strane u postupku ne odriču prava na sudsku zaštitu u istoj pravnoj stvari koja je predmet postupka.

Sporove u vezi sa registracijom naziva internet domena rešava tročlano arbitražno veće, koje razmatra i utvrđuje da li je registracijom i korišćenjem internet domena registrant izvršio povredu prava intelektualne svojine ili nekog drugog subjektivnog prava tužioca, saglasno definisanim pravilima. U postupku, prvog člana arbitražnog veća imenuje tužilac, tako što prilikom podnošenja tužbe dostavlja spisak sa imenima tri arbitra sa javne liste arbitara. Registrant, uz odgovor na tužbu, imenuje drugog člana arbitražnog veća tako što u odgovoru na tužbu prilaže spisak sa imenima tri arbitra. Kao rezervna procedura, ukoliko tužilac ili registrant ne predlože arbitre ili ako predloženi arbitri nisu u mogućnosti da učestvuju u arbitražnom postupku, sama Komisije će sa navedene liste arbitara imenovati po

jednog arbitra za svaku stranu u sporu. Imenovani arbitri biraju sa liste arbitara trećeg arbitra, koji je ujedno i predsednik veća. Ako oni u roku od sedam dana ne izvrše izbor, predsednika veća će imenovati Komisija. Stranke imaju pravo da stave primedbe na sastav arbitražnog veća, nakon čega o sastavu arbitražnog veća konačno odlučuje Predsedništvo Komisije, prema čl. 8 i 9 Pravilnika.

Činjenica da u našem sistemu sporove u vezi sa nazivom domena rešava uvek tročlano veće predstavlja bitnu razliku u odnosu na UDRP pravila, kod kojih je moguće da se spor reši i pred arbitrom pojedincem. Kako je definisano odeljkom 3, dokumenta Pravila za jedinstveno rešavanje sporova u vezi sa nazivom domena (engl. *Rules for Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy*), podnosilac tužbe inicijalno se opredeljuje da li predlaže da se spor reši pred tročlanim većem ili arbitrom pojedincem. Isti dokument, u odeljku 5, ostavlja mogućnost registrantu da u odgovoru na tužbu predloži da spor ipak reši tročlano veće ukoliko je tužilac predložio da spor reši arbitar pojedinac. Dakle, ukoliko su obe strane saglasne, spor će rešiti arbitar pojedinac, a prema podacima sa kojima raspolazemo, do 2016. godine je svega 5,5% slučajeva rešeno pred tročlanim većem, što ukazuje da postoji poverenje u to da spor može da reši pojedinac, te da je to učestala praksa. S druge strane, troškovi postupka takođe zavise od broja arbitara, pa tako pred WIPO centrom za rešavanje sporova u vezi sa nazivom domena naknada za rešenje spora pred arbitrom pojedincem za od jednog do pet spornih domena iznosi 1.500 USD, dok za isti takav spor pred tročlanim većem iznosi 4.000 USD.

Trajanje postupka kod nas je uređeno članom 25 Pravilnika, čime se dodatno naglašava načelo ekonomičnosti ovog postupka. Ovaj postupak za rešavanje sporova je jednostepen, njegova dužina je oročena na 60 dana od dana konstituisanja veća, a izuzetno može trajati duže. Sam postupak se može završiti donošenjem konačne odluke ili zaključkom arbitražnog veća o obustavljanju postupka. Postupak će se obustaviti u sledećim slučajevima: najpre, kada tužilac povuče tužbu; dalje, strane u sporu mogu da se sporazumeju o obustavi postupka; kao i ukoliko tokom trajanja ovog postupka nadležni redovni sud, po sprovedenom postupku, donese pravosnažnu presudu o stvari koja je predmet postupka pred Komisijom. Takođe, postupak se obustavlja i kada arbitražno veće utvrdi da je nastavak postupka iz bilo kog drugog razloga postao nepotreban ili nemoguć. U slučaju da tokom trajanja postupka dođe do pokretanja sudskog postupka povodom spornog naziva domena koji je predmet tužbe pred Komisijom, arbitražno veće donosi odluku kojom će postupak pred Komisijom obustaviti, prekinuti ili nastaviti, kako je uređeno članom 26 Pravilnika.

Arbitražno veće odlučuje o zahtevu tužioca, o čemu konačnu odluku donosi u pisanom obliku, posle većanja u kome učestvuju svi arbitri. Predmetna odluka obavezno sadrži uvod, izreku o predmetu spora i obrazloženje. Uvod odluke sadrži osnovne podatke – naziv Komisije, imena i prezimena članova arbitražnog veća,

relevantne podatke o strankama, njihovim zastupnicima ili punomoćnicima, kratku informaciju o predmetu spora i datum i mesto odlučivanja. Sama izreka odluke sadrži odluku arbitražnog veća o tužbenom zahtevu. Obrazloženje sadrži hronološki sled spora, stavove i ključne navode stranaka o pitanjima koja su predmet spora, podatke o iznetim dokazima koji su podneti i izvedeni, kao i razloge zbog kojih je doneta odluka kao u izreci. Odluka se dostavlja stranama u sporu i RNIDS-u, koji odluku izvršava i objavljuje na svom sajtu. Izvornik odluke je potrebno da potpišu svi članovi arbitražnog veća, a prema članu 27 Pravilnika odluka važi i kada jedan arbitar ne potpiše odluku, ako je odluka potpisana od strane većine članova arbitražnog veća, a na samoj odluci je konstatovano uskraćivanje potpisa određenog arbitra.

Protiv odluke arbitražnog veća nije dozvoljena žalba, u pitanju je konačna odluka, a izvršava se po isteku roka od deset dana od dana prijema odluke kod RNIDS-a. U slučaju da je strana u postupku dostavila dokaz o pokretanju postupka pred nadležnim sudom, dolazi do odlaganja izvršenja odluke do pravosnažnosti odluke suda. O izvršenju odluke arbitražnog veća stara se RNIDS koji, direktno u bazi registranata koju vodi, vrši izmenu saglasno odluci arbitražnog veća.

5. Umesto zaključka

Ono što je na prvi pogled uočljivo kada se vrši uporedna analiza domaćih pravila za rešavanje sporova u vezi sa nazivima domena i UDRP pravila jeste da u domaćem modelu ne postoji mogućnost rešavanja sporova povodom geografske oznake porekla, kao i rešavanje sporova pred arbitrom pojedincem. Kao što smo primetili, pravo EU uvodi jasnu potrebu za izmenu ovih pravila u kontekstu mogućnosti rešavanja sporova kada je registracijom naziva domena titular zaštićene oznake porekla onemogućen da registruje naziv domena. Prema našem stanovištu, mislimo da pravni okvir treba izmeniti u ovom smislu i omogućiti vođenje sporova i kada je osnov za pokretanje zaštićena oznaka geografskog porekla. Izvesno je da su evropski nacionalni registri svesni ove izmene i prate izmene ove regulative još od faze nacрта, s tim u vezi sasvim je očekivano da će ove organizacije blagovremeno uskladiti svoja pravila u cilju mogućnosti pokretanja sporova i kada je geografska oznaka porekla osnov (vid. Council of European National Top Level Domain Registries, 2024).³

---

³ Na svom veb-sajtu Evropsko udruženje nacionalnih registara (CENTR) redovno obrađuje teme koje se tiču izmena regulative EU, a koja je relevantna za oblast internet domena. Na taj način je obuhvaćena i tema uvođenja geografske oznake porekla kao osnova za vođenje spora u vezi sa registracijom naziva domena, pred panelima za alternativno rešavanje ovih sporova.

U vezi sa rešavanjem sporova pred arbitrom pojedincem, pored nesumnjivih prednosti koje nosi ovo rešenje, a koje se ogledaju najpre u ekonomičnosti i efikasnosti, postoje i opravdane dileme koje su utemeljene na nedovoljno razvijenoj domaćoj praksi i iskustvu arbitara u pogledu rešavanja ovih sporova. Naime, Srbija ima vrlo kratak staž rešavanja sporova u vezi sa nazivima internet domena. Imajući to u vidu, nameće se zaključak da se u ovom momentu možda nisu stekli uslovi za uvođenje mogućnosti rešavanja sporova pred arbitrom pojedincem. Određena skepsa postoji u uporednoj praksi u vezi sa rešavanjem sporova pred arbitrom pojedincem, iako je tamo rešavanja sporova pred pojedincem već učestala praksa. Naime, u istraživanju rađenom 2001. godine navodi se kako procenat sporova rešenih u korist podnosioca bitno raste kada se rešavaju pred jednočlanim većem. U ovim slučajevima uticaj provajdera na konstituisanje veća je daleko veći nego kod tročlanog veća, zbog čega Gajst (Geist, 2001), kao autor predmetnog istraživanja, postavlja pitanje u vezi sa objektivnosti jednočlanih veća. S druge strane, česta je praksa da je tužena strana bila pasivna, što je uglavnom situacija kod zlonamernih registracija, te da nije ni odgovorila na tužbu, samim tim nije dala predlog da spor reši tročlano veće. Ovo dovodi u pitanje argument i strepnju o manjoj objektivnosti panela sa arbitrom pojedincem.

Kako je broj sporova koji se godišnje reši pred Komisijom u vezi sa .rs ili .cpb domena praktično isti svake godine, smatramo da postoji prostor da domaći model pretrpi određena unapređenja. Troškovi koje podnosilac treba da snosi pri pokretanju postupka pred Komisijom predstavljaju značajnu sumu i ostavljaju solidan manevarski prostor nesavesnim registrantima domena za pregovaranje sa titularima žigova u pogledu naknade radi prenosa naziva domena, kako navodi Đukić (2013). Titulari žigova u praksi nekad izaberu da isplate registrantu traženi iznos za prenos registracije naziva domena umesto da prolaze ceo postupak rešavanja spora u vezi sa nazivom domena, bilo da je sudski ili alternativni postupak u pitanju. Uvođenje arbitra pojedinca u domaći model u jednom delu bi ublažilo relativno visoke troškove postupka, a potencijalno dodatno ubrzalo rešavanje sporova, koji se već sada okončavaju veoma efikasno i bez odugovlačenja. Takođe, praksa od skoro petnaest godina rešavanja sporova u vezi sa nazivom domena kod nas ostavlja prostor za uverenje da među domaćim stručnjacima i arbitrima postoji dovoljan broj onih koji bi mogli stručno i objektivno da rešavaju ovo sporeve kao arbitri pojedinci.

Literatura

- Besarović, V. 2011. *Intelektualna svojina*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.
- Christie, A. F. 2002. The ICANN Domain Name Dispute Resolution System as a Model for Resolving other Intellectual Property Disputes on the Internet. The University Of Melbourne Faculty *Public Law and Legal Theory Research Paper*, No. 30/2002, pp. 1-15. <https://doi.org/10.2139/ssrn.319201>
- Đukić, D. 2013. *Postupak rešavanja sporova u vezi sa nazivima internet domena sa posebnim osvrtom na srpsko pravo*. Master rad. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.
- Jelisavac Trošić, S. & Gordanić, J. 2003. Priznanje prava na pristup internetu kao samostalnog ljudskog prava. *Strani pravni život*, 3, pp. 205-217.
- Knežević, G. & Pavić, V. 2010. *Arbitraža i ADR*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.
- Komaitis, K. 2011. Trade mark law's increment through the Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 6(8), pp. 553-567. <https://doi.org/10.1093/jiplp/jpr079>
- Kurbalija, J. 2011. *Uvod u upravljanje internetom*. Beograd: Albatros plus.
- Lukinović, M. & Gajin, S. 2023. *Pravo interneta sa osnovama prava zaštite podataka o ličnosti*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta Union.
- Popović, D., Krivokapić, Đ., Ružić, N. & Stojković, M. 2023. *Pravno uređenje interneta u Srbiji*. Beograd: Multimedia Clio.
- Popović, D. 2005. *Imena internet domena i pravo intelektualne svojine*. Beograd: Institut za uporedno pravo.
- Popović, D. 2011. Deset godina primene UDRP pravila: Obrisi ujedinjene prakse. *Strani pravni život*, 3, pp. 172-187.
- Popović, D. & Jovanović, M. 2011. Osvrt na Pravilnik o postupku za rešavanje sporova povodom registracije .rs domena. *Pravo i privreda*, 1-3, pp. 7-28.
- Veinović, M. & Jevremović, A. 2007. *Uvod u računarske mreže*. Beograd: Univerzitet Singidunum, Fakultet za poslovnu informatiku.
- Zalnieriute, M. 2020. Beyond the Governance Gap in International Domain Name Law: Bringing the UDRP in Line with Internationally Recognized Human Rights, 2019. *Stanford Journal of International Law*, 56(1), pp. 79-122.
- Ware, S. J. 2002. Domain-Name Arbitration in the Arbitration-Law Context: Consent to, and Fairness, the UDRP. *The Journal of Small & Emerging Business Law*, 6, pp. 145-179.

Sudska praksa

WIPO Centar za arbitražu i medijaciju, predmet br. D99- 0001, World Wrestling Federation Entertainment, Inc. v. Michael Bosman.

Pravni izvori

Zakon o arbitraži, *Službeni glasnik RS*, br. 46/2006.

Pravilnik o ustrojstvu i upravljanju vršnom nacionalnom internetskom domenom, *Narodne novine*, br. 83/2023. Dostupan na: <https://domene.hr/portal/home>, 1. 4. 2024.

Pravilnik o postupku za rešavanje sporova povodom registracije naziva nacionalnih internet domena, *Službeni glasnik RS*, br. 31/2011, 24/2012, 67/2014, 61/2016 i 74/2019.

Regulation (EU) 2024/1143 of the European Parliament and of the Council of 11 April 2024 on geographical indications for wine, spirit drinks and agricultural products, as well as traditional specialities guaranteed and optional quality terms for agricultural products, amending Regulations (EU) No 1308/2013, (EU) 2019/787 and (EU) 2019/1753 and repealing Regulation (EU) No 1151/2012.

Rules for Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy. Dostupno na: <http://www.icann.org/>, 10. 4. 2024.

Internet izvori

Council of European National Top Level Domain Registries. 2024. *EU Policy Update - March 2024*. Dostupno na: <https://centr.org/news/eu-updates/eu-policy-update-march-2024.html>, 15. 5. 2024.

Geist, M. 2001. Fair.com?: An Examination of the Allegations of Systemic Unfairness in the ICANN UDRP. Dostupno na: <https://ssrn.com/abstract=280630>, 10. 5. 2024.

ICANN - Internet Corporation for Assigned Names and Numbers. Dostupno na: <http://www.icann.org/>, 16. 5. 2024.

Helfer, L. R. The Case of the Uniform Domain Designing Non-National Systems. *William & Mary Law Review*, 43, pp. 141-273. Dostupno na: <http://ssrn.com/abstract=275468>, 1. 4. 2024.

Lipton, J. D. 2009. Bad Faith in Cyberspace: Grounding Domain Name Theory in Trade-mark, Property and Restitution. *Case Research Paper Series in Legal Studies*, Working Paper 09-28. Dostupno na: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1484763, 15. 5. 2024.

RNIDS. 2024. *Rešavanje sporova u vezi naziva domena*. Dostupno na: <https://www.rnids.rs/lat/resavanje-sporova-u-vezi-naziva-domena/odluke>, 15. 5. 2024.

WIPO. 2024. *Domain Name Dispute Resolution*. Dostupno na: <https://www.wipo.int/amc/en/domains/>, 15. 8. 2024.

WIPO. 1999. *The management of internet names and addresses: intellectual property issues: Final Report of the WIPO Internet Domain Name Process*. Dostupno na: <http://www.wipo.int/export/sites/www/amc/en/docs/report-final1.pdf>, 1. 5. 2024.